«Αὐτοῦ ἡ ἀποστολὴ συνεδέθη μὲ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὄχι μόνον μὲ τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ μὲ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα· ἐπίσης μαρτυρεῖ τὸ Πνεῦμα, τὸ δὲ Πνεῦμα εἶνε ἡ ἀλήθεια».

Α' Ἰωάν. 5:7-8

«ΟΤΙ ΤΡΕΙΣ ΕΙΣΙΝ ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΟΥΝΤΕΣ ΕΝ ΤΩ ΟΥΡΑΝΩ... ΚΑΙ ΤΡΕΙΣ ΕΙΣΙΝ ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΟΥΝΤΕΣ ΕΝ ΤΗ ΓΗ»

> *«Ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Πατήρ, ὁ Λόγος καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἕν εἰσι, καὶ τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῇ γῇ, τὸ Πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα, καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἕν εἰσιν».*

Εἰς τὸ χωρίον τοῦτο περιέχεται τὸ πολυθρύλητον «Κόμμα Ἰωάννου». Οὕτως ὠνομάσθη καὶ εἶνε γνωστὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς κριτικῆς τοῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης τὸ τμῆμα τοῦ χωρίου *«ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Πατήρ, ὁ Λόγος καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἕν εἰσι, καὶ τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῇ γῇ».* Τὸ «κόμμα Ἰωάννου» κατέστη πολυθρύλητον λόγῳ τῆς διχογνωμίας καὶ τοῦ μεγάλου θορύβου περὶ τὸ ζήτημα τῆς γνησιότητος αὐτοῦ. Πολλὰ ἐγράφησαν ὑπέρ, καὶ πολλὰ κατὰ τῆς γνησιότητος αὐτοῦ. Σήμερον δὲ γενικῶς ἡ κριτικὴ ἀρνεῖται τὴν γνησιότητα αὐτοῦ, διότι ἐλλείπει ἐκ τῶν γνωστῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν χειρογράφων, πολλῶν λατινικῶν χειρογράφων, πασῶν τῶν ἀρχαίων μεταφράσεων πλὴν τῆς Βουλγάτας, τῶν συγγραμμάτων τῶν Ἑλλήνων Πατέρων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων πρὸ τοῦ 12ου αἰῶνος καὶ πολλῶν Λατίνων Πατέρων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων.

Ὡς πρὸς τὴν προέλευσιν τοῦ «Κόμματος Ἰωάννου» διάφοροι διετυπώθησαν εἰκασίαι. Κατὰ μίαν δ' ἐξ αὐτῶν, ἡ ὁποία σήμερον θεωρεῖται πιθανωτέρα, περιέχει δὲ πλῆθος ἐπὶ μέρους εἰκασιῶν(!), χριστιανὸς ἐν Ἱσπανίᾳ κατὰ τὸν 3ον ἢ 4ον αἰῶνα κατεσκεύασε λατινιστὶ τὴν φράσιν *«τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῷ οὐρανῷ,*

ὁ Πατήρ, ὁ Λόγος καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ οὗτοι τρεῖς ἕν εἰσι», καὶ πιθανῶς ἀνέγραψεν αὐτὴν εἰς τὴν ᾤαν τοῦ εἰς τὴν κατοχήν του λατινικοῦ χειρογράφου τῆς Α΄ Ἰωάννου παρὰ τὸν στίχ. 8. Μεταγενέστερον δὲ ἀντιγραφεύς, ἐπειδὴ ἐνόμισεν, ὅτι ἡ φράσις αὕτη ἀνῆκεν εἰς τὸ κείμενον, ἐκ τῆς ᾤας παρενέβαλεν αὐτὴν εἰς αὐτό, προσθέσας ἅμα τὴν φράσιν in terra (ἐν τῇ γῇ) χάριν ἀντιστοιχίας πρὸς τὴν φράσιν in coelo (ἐν τῷ οὐρανῷ). Οὕτω τὸ «κόμμα Ἰωάννου» ἐμφανίζεται τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἱσπανίαν ὡς μέρος τῆς Λατινικῆς Βίβλου ἀπὸ τοῦ 380, καὶ ταχέως διαδοθὲν ἐγένετο ἀποδεκτὸν παρ' ὅλου τοῦ λατινοφώνου χριστιανικοῦ κόσμου ὡς γνήσιον Γραφικὸν χωρίον. Ἐκεῖθεν δὲ τοῦτο παρελήφθη εἰς τὴν Ἀνατολὴν μετὰ τὸν 11ον αἰῶνα, μετεφράσθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ εἰσήχθη εἰς τὸ κείμενον ὀλιγίστων χειρογράφων τοῦ 15ου αἰῶνος, ὅθεν παρελήφθη καὶ περιελήφθη εἰς τὴν Κομπλουτιανὴν ἔκδοσιν τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὴν τρίτην ἔκδοσιν τοῦ Ἐράσμου (1522) καὶ τὰς ἄλλας ξενογλώσσους μεταφράσεις. Ἀλλ' ἐξ ὅλων τῶν νεωτέρων κριτικῶν ἐκδόσεων τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου καὶ τῶν ξένων μεταφράσεων τὸ χωρίον ἀπηλείφθη ὡς νόθον.

Ἡ κριτικὴ συνήθως ῥέπει πρὸς τὴν ἄρνησιν παρὰ πρὸς τὴν θέσιν. Ἀλλὰ τὰ ἐπιχειρήματα τῆς ἀρνητικῆς κριτικῆς κατὰ τῆς γνησιότητος τοῦ «Κόμματος Ἰωάννου» δὲν εἶνε ἀναντίρρητα καὶ ἀποφασιστικά. Ἡ ἀπουσία τούτου ἐκ τῶν γνωστῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν χειρογράφων δὲν σημαίνει ἀναγκαίως, ὅτι τοῦτο δὲν περιείχετο εἰς τὸ ἀρχικὸν κείμενον. Θὰ ἠδυνάμεθα νὰ συμφωνήσωμεν μετὰ τῶν θεωρούντων τὸ χωρίον νόθον, ἐὰν πρὸ ἡμῶν εἴχομεν ἀρχαιότατα χειρόγραφα, τοὐλάχιστον τοῦ 2ου αἰῶνος, καὶ ἐβλέπομεν, ὅτι δὲν περιέχουν τὸ χωρίον. Ἀλλὰ τὰ διασωθέντα χειρόγραφα δὲν εἶνε ἀρχαιότερα τοῦ 4ου αἰῶνος. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ χωρίου ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων Πατέρων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων. Πλεῖστα ἐκ τῶν συγγραμμάτων τούτων ἀπωλέσθησαν. Πρέπει δὲ νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ τοῦτο, ὅτι κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν τῶν ἁγιογραφικῶν κειμένων ἐγίνοντο καὶ λάθη, παραλείψεις λέξεων καὶ φράσεων καὶ ὁλοκλήρων ἐνίοτε χωρίων, «διορθώσεις» κατὰ τὸ δοκοῦν, προσθαφαιρέσεις καὶ παραποιήσεις, ὅπως καὶ ὁ Ὠριγένης μαρτυρεῖ: «Νυνὶ πολλὴ γέγονεν ἡ τῶν ἀντιγράφων διαφθορά, εἴτε ἀπὸ ῥαθυμίας τινῶν γραφέων, εἴτε ἀπὸ τόλμης τινῶν μοχθηρᾶς τῆς διορθώσεως τῶν γραφομένων, εἴτε καὶ ἀπὸ τῶν τὰ ἑαυτοῖς δοκοῦντα ἐν τῇ διορ-

θώσει προστιθέντων ἢ ἀφαιρούντων» (PG 13, 1293A). Ἐρωτῶμεν: Δὲν ἦτο δυνατὸν τὸ ἐπίμαχον χωρίον νὰ ἦτο γνήσιον, καὶ διά τινα ἐκ τῶν λόγων τούτων κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν νὰ ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ κειμένου τῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν διασωθέντων χειρογράφων εἰς χρόνον ἐγγύτατα πρὸς τὸν χρόνον τῆς συγγραφῆς τῆς Α΄ Ἰωάννου, καὶ οὕτω νὰ παρουσιάζεται ἄγνωστον ἐν τῇ Ἀνατολῇ;

Τὸ ἐν Ἑβρ. 1:6 παρατιθέμενον χωρίον, *«καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ»*, δὲν περιέχεται εἰς τὸ Ἑβραϊκὸν κείμενον, οὔτε εἰς τὴν Χαλδαϊκὴν παράφρασιν, ἀλλ᾽ εἰς τὴν Μετάφρασιν τῶν Ο΄ (Δευτ. 32:43). Ἐπειδὴ δὲ τὸ χωρίον τοῦτο δὲν περιέχεται εἰς τὸ Ἑβραϊκὸν κείμενον καὶ τὴν Χαλδαϊκὴν παράφρασιν, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν Μετάφρασιν τῶν Ο΄, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι δὲν εἶνε γνήσιον; Τὴν γνησιότητά του ἐγγυᾶται ὁ θεόπνευστος συγγραφεὺς τῆς πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς, ὅστις παραθέτει τοῦτο ἐν αὐτῇ. Σημειωτέον δέ, ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν εὑρέθη τοῦτο εἰς τὰ χειρόγραφα τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης.

Ἐπίσης, τὸ ἐν Ἰακ. 4:5 παρατιθέμενον χωρίον, *«Πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ Πνεῦμα ὃ κατῴκησεν ἐν ἡμῖν»*, οὐδαμοῦ τοῦ κειμένου ἢ μεταφράσεως ἢ παραφράσεως τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εὑρίσκεται. Ἀλλὰ θὰ ἠδυνάμεθα διὰ τοῦτο νὰ θεωρήσωμεν αὐτὸ νόθον; Ἡ θεοπνευστία τοῦ Ἀποστόλου, ὅστις παραθέτει αὐτὸ ὡς λόγον τῆς Γραφῆς, ἐγγυᾶται τὴν γνησιότητά του.

Τὸ «Κόμμα Ἰωάννου» δὲν εἶνε ἀμάρτυρον ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ γραμματείᾳ, ἀλλ᾽ ἀρκούντως μεμαρτυρημένον. Ὁ Τερτυλλιανός (155-240), γράφων κατὰ τοῦ αἱρετικοῦ Πραξέα περὶ τοῦ Πατρός, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Παρακλήτου, χρησιμοποιεῖ τὴν φράσιν qui tres unum sunt (PL 2, 211C). Ἡ φράσις αὕτη δὲν ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ Τερτυλλιανὸς ἐγνώριζε τὸ περίφημον «Κόμμα Ἰωάννου», ἔνθα περὶ τῶν τριῶν προσώπων τῆς Θεότητος γράφεται, *«οὗτοι οἱ τρεῖς ἕν εἰσιν»*;

Ὁ Κυπριανός, ἐπίσκοπος Καρχηδόνος (248-258), γράφει: Ego et Pater unum sumus. Et iterum de Patre et Filio et Spiritu Sancto scriptum est: Et hi tres unum sunt (De unitate Ecclesiae, VI. PL 4, 519B). Δὲν εἶνε ἐνταῦθα σαφέστατον, ὅτι ὁ Κυπριανὸς ἀναφέρεται εἰς τὰ δύο ὅμοια χωρία, *«Ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἕν ἐσμεν»* (Ἰωάν. 10:30), *«ὁ Πατήρ, ὁ Λόγος καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἕν εἰσιν»* (Α΄ Ἰωάν. 5:7); Ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι ὁ Κυπριανὸς δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ «Κόμμα Ἰωάννου», ἀλλ᾽ ἀγνοεῖ αὐτό, διότι οὗτος περὶ τοῦ δευτέρου προσώ-

που τῆς Ἁγίας Τριάδος χρησιμοποιεῖ τὸ ὄνομα Υἱός (Filius), ἐνῷ εἰς τὸ «Κόμμα Ἰωάννου» χρησιμοποιεῖται τὸ ὄνομα Λόγος, εἶνε ἀστεῖος καὶ γελοῖος, καὶ φανερώνει ἀρνητικὴν διάθεσιν καὶ κλίσιν τῆς καρδίας ἀπέναντι τῆς ἀληθείας. Ὁ Κυπριανὸς ἀναφέρεται εἰς τὸ χωρίον ἐλευθέρως, ὄχι κατὰ λέξιν, ὅπως πολλάκις συμβαίνει κατὰ τὰς ἀναφορὰς εἰς Γραφικὰ χωρία καὶ ἄλλας ῥήσεις.

Τὸ περιμάχητον χωρίον γνωρίζουν καὶ μεταγενέστεροι Λατῖνοι συγγραφεῖς, ὅπως ὁ Πρισκιλλιανός, ἐπίσκοπος Ἀβήδης (380 ἢ 384) (Corpus script. Esslesiae latinae, τ. 18, σ. 6), καὶ ὁ Βιγίλιος Taspensis (†389) (PL 62, 359AB).

Τὸ χωρίον γνωρίζει ἐπίσης ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀφρικῆς. Τὸ 484 τεσσαράκοντα ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας ταύτης εἰς ὁμολογίαν πίστεως ἐπιδοθεῖσαν εἰς τὸν βασιλέα τῶν Βανδάλων Οὐνέρικον περιέλαβον αὐτὸ αὐτολεξεὶ ὡς χωρίον τοῦ Ἰωάννου: Tres sunt qui testimonium perhibent in coelo, Pater, Verbum et Spiritus Sanctus. Et hi tres unum sunt. (Παρ' Εὐγ. Βουλγάρει ἐν Ἑρμην. εἰς Ἐπιστ. Παύλου ὑπὸ Εὐθ. Ζιγαβηνοῦ, ἔκδ. Ν. Καλογερᾶ, Β', ὑποσημ. εἰς Α' Ἰωάν. ε' 8, σελ. 632). Ἦτο δυνατὸν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀφρικῆς διὰ τεσσαράκοντα ἐπισκόπων νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ χωρίον εἰς ὁμολογίαν πίστεως, ἐὰν αὐτὸ δὲν ἦτο γνήσιον, ἤ, ἔστω, ἐὰν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία καὶ ἀμφισβήτησις ὡς πρὸς τὴν γνησιότητα αὐτοῦ;

Ἔτι μεταγενέστερον γνωρίζουν καὶ παραθέτουν τὸ χωρίον ὁ Φουλγέντιος Ruspensis (533) (PL 65, 224A, 224B, 500C), ὁ Κασσιόδωρος (475-570) (PL 70, 1373A) καὶ ὁ Ἰσίδωρος ὁ Σεβίλλης (560-639) (PL 83, 1203).

Ἀνεφέραμεν τοὺς ἀρχαιοτέρους ἐκ τῶν Λατίνων συγγραφέων, οἱ ὁποῖοι ἐγνώριζον τὸ χωρίον.

Τέλος δ' ἀναφέρομεν, ὅτι τὸ χωρίον ἀπαντᾷ καὶ εἰς πάπυρον, ὁ ὁποῖος χρονολογεῖται περὶ τὸ τέλος τοῦ 7ου αἰῶνος καὶ προφανῶς ἀντιπροσωπεύει παλαιότερον κείμενον (Παρὰ A. Lemonnyer, Comma Johannique, ἐν Louis Pirot, Dictionnaire de la Bible, 1934, II, σ. 69 ἑξ.).[1]

Τὸ χωρίον ἐχρησιμοποιήθη κατὰ τῶν αἱρετικῶν. Οὕτως ὁ Τερτυλλιανὸς ἐχρησιμοποίησεν αὐτὸ ἐναντίον τοῦ Πραξέα, καὶ ὁ Βι-

---

1. Αἱ μαρτυρίαι περὶ τοῦ «Κόμματος Ἰωάννου» μετὰ τῶν σχετικῶν παραπομπῶν καὶ ὡρισμένα ἐπιχειρήματα περὶ τῆς γνησιότητος αὐτοῦ ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ σπουδαίου ἄρθρου «Κόμμα Ἰωάννου» ἐν τῇ Θρησκευτικῇ καὶ Ἠθικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ, τ. 7, σελ. 760-764 τοῦ καθηγητοῦ Παν. Χ. Δημητροπούλου.

γίλιος καὶ ὁ Φουλγέντιος ἐναντίον τῶν Ἀρειανῶν καὶ Σαβελλιανῶν. Ἐὰν τὸ χωρίον ἦτο νόθον ἢ ἀμφίβολον, θὰ ἐχρησιμοποιεῖτο ἐναντίον τῶν αἱρετικῶν, ἀφοῦ μάλιστα ὑπάρχουν πλῆθος ἄλλα χωρία ἐναντίον αὐτῶν; Καὶ ἂν ἐχρησιμοποιεῖτο, δὲν θὰ ἀντέκρουον οἱ αἱρετικοὶ τοὺς πολεμίους των καταγγέλλοντες αὐτούς, ὅτι χρησιμοποιοῦν νόθον ἢ ἀμφίβολον χωρίον; Οὐδεμία μαρτυρία ὑπάρχει, ὅτι οἱ αἱρετικοὶ ἠρνήθησαν ἢ ἠμφεσβήτησαν τὴν αὐθεντικότητα τοῦ χωρίου.

Ἐπίσης, ἂν τὸ χωρίον δὲν ἦτο αὐθεντικόν, πῶς θὰ περιελαμβάνετο εἰς τὴν Βουλγάταν;

Δεδομένου δὲ καὶ τούτου, ὅτι τὸ χωρίον ἀπαντᾷ καὶ εἰς Ἕλληνας Πατέρας καὶ ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς μετὰ τὸν 11ον αἰῶνα, καθὼς καὶ εἰς τέσσαρα ἑλληνικὰ χειρόγραφα χρονολογούμενα μεταξὺ τοῦ 15ου καὶ τοῦ 16ου αἰῶνος, περιελήφθη δὲ εἰς τὴν Κομπλουτιανὴν ἔκδοσιν, τὴν τρίτην ἔκδοσιν τοῦ Ἐράσμου καὶ τὸ Textus Receptus, διατί νὰ δεχθῶμεν, ὅτι τὸ χωρίον ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γραμματείαν ἐκ τῆς Λατινικῆς μεταφρασθέν; Διατί ν' ἀποκλείσωμεν, ὅτι τοῦτο ἀνεκαλύφθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὅθεν ὕστερον ἐχρησιμοποιήθη ὑπὸ Ἑλλήνων Πατέρων καὶ περιελήφθη εἰς τὸ ἑλληνικὸν κείμενον; Σήμερον οἱ κριτικοὶ ἀπορρίπτουν τὸ χωρίον. Ἀλλ' οἱ Λατῖνοι καὶ οἱ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι πρὸ αὐτῶν ἐδέχθησαν τὸ χωρίον, δὲν εἶχον ἆράγε ἐπιχειρήματα ὑπὲρ αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα ἡμεῖς σήμερον ἀγνοοῦμεν;

Ὑπὲρ τῆς γνησιότητος τοῦ «Κόμματος Ἰωάννου» συνηγοροῦν καὶ φιλολογικοὶ καὶ θεολογικοὶ λόγοι.

Εἰς τὰς παραθέσεις τοῦ χωρίου ὑπὸ Λατίνων συγγραφέων ὑπάρχουν φραστικαὶ διαφοραὶ ἐν συγκρίσει πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὸ κείμενον τῆς Βουλγάτας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν σπουδαιοτάτην σημασίαν διὰ τὸ ζήτημα ἡμῶν. Ἡ φράσις «οἱ μαρτυροῦντες» εἰς μὲν τὴν Βουλγάταν ἀποδίδεται qui testimonium dant, εἰς δὲ τὰς παραθέσεις ἄλλοτε μὲν quae testimonium dicunt, ἄλλοτε δὲ qui testimonium perhibent, καὶ εἰς τὸν μνημονευθέντα πάπυρον qui testificantur. Αἱ φραστικαὶ αὐταὶ διαφοραὶ ἐξηγοῦνται ἀπολύτως ἐὰν δεχθῶμεν, ὅτι εἶνε διάφοροι ἀποδόσεις τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου ἢ δι' ἀπ' εὐθείας μεταφράσεως, ἤ, τὸ πιθανώτερον, λόγῳ χρήσεως παλαιοτέρων μεταφράσεων. Κατὰ τὴν μετάφρασιν ἄλλος μετέφρασεν οὕτως καὶ ἄλλος ἄλλως, χρησιμοποιῶν ἕκαστος τὰς κατὰ τὴν γνώμην του καταλληλοτέρας λατινικὰς λέξεις πρὸς καλλιτέραν ἀπόδοσιν τοῦ ἑλλη-

νικοῦ κειμένου. Κατὰ ταῦτα δέον νὰ δεχθῶμεν ὅτι, ἐνῷ εἰς τὴν Ἀνατολὴν τὸ «Κόμμα Ἰωάννου» ἐνωρὶς εἶχεν ἐκπέσει ἐκ τοῦ κειμένου καὶ χαθῆ, εἰς τὴν Δύσιν ἦτο γνωστὸν ἐκ χειρογράφων, τὰ ὁποῖα εἶχον κομισθῆ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς.

Ἄνευ τοῦ «Κόμματος Ἰωάννου» τὸ Α΄ Ἰωάν. 5:7-8, ὡς ἤδη παρετήρησεν ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις, παρουσιάζει ἀσυνήθη συντακτικὴν ἀνωμαλίαν. Ἀφοῦ *«τὸ Πνεῦμα»*, *«τὸ ὕδωρ»* καὶ *«τὸ αἷμα»* εἶνε γένους οὐδετέρου, ὅπως ἐν στίχ. 6 ἐλέχθη *«τὸ Πνεῦμά ἐστι τὸ μαρτυροῦν»* (ὄχι «τὸ Πνεῦμά ἐστιν ὁ μαρτυρῶν»), οὕτω καὶ ἐνταῦθα κανονικῶς ἔπρεπε νὰ λεχθῆ *«τρία ἐστι τὰ μαρτυροῦντα, τὸ Πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα, καὶ τὰ τρία εἰς τὸ ἕν ἐστι»*. Ἀλλὰ τώρα λέγεται, *«τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες, τὸ Πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα, καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἕν εἰσιν»*. Ἀντὶ δηλαδὴ νὰ χρησιμοποιηθῆ γένος οὐδέτερον, χρησιμοποιεῖται γένος ἀρσενικόν. Ἐρωτῶμεν: Τὸ ἀρσενικὸν γένος ἀντὶ τοῦ οὐδετέρου δὲν ἐχρησιμοποιήθη κατ' ἐπίδρασιν τοῦ ἀρσενικοῦ τοῦ «Κόμματος Ἰωάννου» ἐν στίχ. 7, *«τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες..., ὁ Πατήρ, ὁ Λόγος καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα»*; Καὶ ἄρα δὲν πρέπει νὰ γίνῃ δεκτόν, ὅτι εἰς τὸ ἀρχικὸν κείμενον ὑπῆρχε τὸ «Κόμμα Ἰωάννου»;

Ἄνευ τοῦ «Κόμματος Ἰωάννου» οἱ στίχ. 7-8 γίνονται ἐπανάληψις τοῦ στίχ. 6 καὶ ταυτολογία. Διότι κατὰ τὸν στίχ. 6, ἀφοῦ *«καὶ τὸ Πνεῦμά ἐστὶ τὸ μαρτυροῦν»*, προϋποτίθεται, ὅτι μαρτυροῦν ἐπίσης *«τὸ ὕδωρ»* καὶ *«τὸ αἷμα»*, συνολικῶς δηλαδὴ τὰ μαρτυροῦντα εἶνε τρία, ὅπερ ὅμως λέγεται καὶ εἰς τοὺς στίχ. 7-8, *«Ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες, τὸ Πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα»*.

Ἄνευ τοῦ «Κόμματος Ἰωάννου» τὸ *«ὅτι»*, διὰ τοῦ ὁποίου ἄρχεται ὁ στίχ. 7, ποίαν ἔννοιαν ἔχει; Ἄνευ τοῦ «Κόμματος Ἰωάννου» προκύπτει τὸ νόημα, ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ αἵματος μαρτυρεῖ καὶ τὸ Πνεῦμα, διότι οἱ μαρτυροῦντες εἶνε τρεῖς, τὸ Πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα. Ἀλλ' αὐτὸ τὸ νόημα προφανῶς δὲν εἶνε ἐπιτυχές. Ἐπιτυχὲς θὰ ἦτο ἄλλο νόημα, ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ αἵματος μαρτυρεῖ καὶ τὸ Πνεῦμα, διότι κατὰ τὸν νόμον οἱ μάρτυρες πρέπει νὰ εἶνε δύο ἢ τρεῖς (Δευτ. 19:15).

Πολλὰ χειρόγραφα περιέχουν μίαν φράσιν τοῦ «Κόμματος Ἰωάννου», τὴν φράσιν *«ἐν τῇ γῇ»*. Αὐτὴ δὲ ἡ φράσις ἔχει νόημα, ἐὰν δι' αὐτῆς *«οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῇ γῇ»* διαστέλλωνται ἀπὸ μαρτυρούντων ἀλλαχοῦ, *«τῶν μαρτυρούντων ἐν τῷ οὐρανῷ»*.

Συνεπῶς ἡ ἐν λόγῳ φράσις συνηγορεῖ ὑπὲρ τοῦ «Κόμματος Ἰωάννου». Νομίζομεν δέ, ὅτι ἡ ὕπαρξις αὐτῆς τῆς φράσεως εἰς πολλὰ χειρόγραφα καὶ ἡ ἀπουσία ἐξ αὐτῶν τοῦ ὑπολοίπου μέρους τοῦ «Κόμματος Ἰωάννου» ἐξηγεῖται ἐξ ὀπτικοῦ ἅλματος, τὸ ὁποῖον εἶνε σύνηθες εἰς τὰς ἀντιγραφάς. Ὁ ἀντιγραφεὺς τῆς Α΄ Ἰωάννου ἀντέγραψε τὴν λέξιν *«μαρτυροῦντες»* τοῦ στίχ. 7. Ἔπειτα δὲ τὸ βλέμμα του ἔπεσεν ἐπὶ τῆς αὐτῆς λέξεως *«μαρτυροῦντες»* τοῦ στίχ. 8 καὶ συνεχίζων τὴν ἀντιγραφὴν ἔγραψεν ὡς συνέχειαν τὴν ἀκολουθοῦσαν εἰς τὸ δεύτερον τοῦτο *«μαρτυροῦντες»* φράσιν *«ἐν τῇ γῇ»*, παραλείψας οὕτω τὴν συνέχειαν τοῦ πρώτου *«μαρτυροῦντες»*, ἤτοι τὸ τμῆμα, *«ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Πατήρ, ὁ Λόγος καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἕν εἰσι· καὶ τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες»*[1]. Ἐπειδὴ δὲ ἡ φράσις *«ἐν τῇ γῇ»* μετὰ τὴν παράλειψιν τοῦ τμήματος περὶ τῶν τριῶν μαρτύρων *«ἐν τῷ οὐρανῷ»* δὲν κατενοεῖτο, διὰ τοῦτο εἰς τὰ πλεῖστα χειρόγραφα παρελείφθη ὡς ἀδικαιολόγητος καὶ περιττή.

Ἡ περὶ τοῦ Πνεύματος, τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ αἵματος φράσις τοῦ στίχ. 8 *«καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἕν εἰσιν»*, καὶ οἱ τρεῖς δηλαδὴ εἶνε διὰ τὸ ἕν, συγκλίνουν εἰς τὸ ἕν, μαρτυροῦν διὰ τὸ ἕν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καθ' ἡμᾶς εἶνε φράσις περιττὴ ἄνευ τοῦ «Κόμματος Ἰωάννου». Διότι οἱ στίχ. 5-6 περιέχουν τὴν ἔννοιαν, ὅτι τὸ ὕδωρ, τὸ αἷμα καὶ τὸ Πνεῦμα μαρτυροῦν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐν λόγῳ φράσις τοῦ στίχ. 8 *«καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἕν εἰσιν»* καθ' ἡμᾶς δικαιολογεῖται, ἐὰν ἀντιστοιχῇ πρὸς τὴν ὁμοίαν φράσιν τοῦ «Κόμματος Ἰωάννου» ἐν στίχ. 7 *«καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἕν εἰσι»*, ἐὰν δηλαδὴ τὸ «Κόμμα Ἰωάννου» εἶνε γνήσιον.

Ἐπὶ πολὺ βασανίσαντες τὸ ἐπίμαχον καὶ περιλάλητον χωρίον εὕρομεν καὶ προσφέρομεν νέον ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς γνησιότητος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον θεωροῦμεν ἀποφασιστικῆς σημασίας. Εἰς τοὺς στίχ. 7-8 ἄνευ τοῦ «Κόμματος Ἰωάννου» ὁ Ἀπόστολος τονίζει, ὅτι εἶνε τ ρ ε ῖ ς οἱ μαρτυροῦντες, τὸ Πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα. Ἀλλ' εἰς τὸν στίχ. 11 γράφει, *«Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία, ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεός»*. Οἱ ἑρμηνευταὶ νομίζουν,

1. Ὅπως παρατηροῦμεν κατὰ τὴν διόρθωσιν τυπογραφικῶν δοκιμίων, αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὸ λάθος διαπράττουν πολλάκις οἱ τυπογράφοι, ὅταν ἡ αὐτὴ λέξις ἢ φράσις ἀπαντᾷ εἰς δύο σημεῖα τοῦ κειμένου εὑρισκόμενα τὸ ἓν πλησίον τοῦ ἄλλου καὶ τὸ βλέμμα τοῦ τυπογράφου ἀπὸ τοῦ πρώτου σημείου μεταπηδᾷ εἰς τὸ δεύτερον.

ὅτι διὰ τοῦ τελευταίου τούτου λόγου ὁ Ἀπόστολος καθορίζει εἰς τί συνίσταται ἡ τριπλῆ μαρτυρία τοῦ Πνεύματος, τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ αἵματος, ὅτι δηλαδὴ συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωσεν εἰς τοὺς πιστοὺς ζωὴν αἰώνιον. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἑρμηνεία εἶνε ἐσφαλμένη.

Κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Α΄ Ἰωάν. 5:6 ἐν σελ. 522-527 ἐξηγήσαμεν, πῶς ἐννοεῖται ἡ μαρτυρία τοῦ ὕδατος, τοῦ αἵματος καὶ τοῦ Πνεύματος περὶ τοῦ Ἰησοῦ. Ἐπίσης κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Α΄ Ἰωάν. 5:10-11 ἐν τῷ β΄ τόμῳ τῶν ἑρμηνειῶν, σελ. 258-260, ἐξηγήσαμεν, πῶς ἐννοεῖται ἡ μαρτυρία, *«ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεός»*. Ἄλλως τὸ ὕδωρ, τὸ αἷμα καὶ τὸ Πνεῦμα μαρτυροῦν καὶ ἀποδεικνύουν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἄλλως τὴν αὐτὴν ἀλήθειαν μαρτυρεῖ καὶ ἀποδεικνύει ἡ αἰώνιος ζωή, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ἔδωσε διὰ τοῦ Ἰησοῦ. Ἄλλη εἶνε ἡ μαρτυρία τοῦ Πνεύματος, τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ αἵματος, καὶ ἄλλη ἡ μαρτυρία τῆς αἰωνίου ζωῆς. Εἰς τὴν φράσιν τοῦ στίχ. 11, *«Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία»*, τὸ *«καί»* ἔχει προσθετικὴν σημασίαν. Ἡ φράσις σημαίνει: «Εἶνε κ α ὶ αὐτὴ ἡ μαρτυρία, ὑπάρχει κ α ὶ αὐτὴ ἡ μαρτυρία».

Ἡ αἰώνιος ζωή, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ἔδωσε διὰ τοῦ Ἰησοῦ, εἶνε τετάρτη μαρτυρία μετὰ τὴν τριπλῆν μαρτυρίαν τοῦ Πνεύματος, τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ αἵματος, εἶνε τετάρτη ἀπόδειξις, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ δὲ ἡ μαρτυρία ἔχει σημασίαν μόνον διὰ τοὺς πιστούς. Διότι αὐτοὶ αἰσθάνονται ἐντός των νὰ σκιρτᾷ ἡ νέα ζωή, ἡ αἰώνιος ζωή, καὶ ἔχουν οὕτω τὴν ἐσωτερικὴν πληροφορίαν καὶ πεποίθησιν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὄντως ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὡς ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς μεσσιακῆς ἰδιότητος καὶ τῆς θείας υἱότητος τοῦ Ἰησοῦ δὲν δυνάμεθα νὰ προσαγάγωμεν τὴν ἐσωτερικὴν πεῖραν τῶν πιστῶν, δυνάμεθα ὅμως νὰ προσαγάγωμεν τὸ γεγονός, ὅτι μόνον ὁ Ἰησοῦς *«ἦλθε δι' ὕδατος καὶ αἵματος»*, μόνον τοῦ Ἰησοῦ ἡ ἀποστολὴ συνεδέθη πρὸς τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα, ὅπως ἡ Παλαιὰ Διαθήκη προέβλεπε, καὶ τὸ Πνεῦμα διὰ τῶν ἐνεργειῶν του ἐδικαίωσε καὶ ἐδόξασε τὸν Ἰησοῦν.

Ἀλλ' ἀφοῦ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα μαρτυροῦν περὶ τοῦ Ἰησοῦ, εἶνε τ έ σ σ α ρ α, τὸ Πνεῦμα, τὸ ὕδωρ, τὸ αἷμα καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ στίχ. 11 ἡ αἰώνιος ζωή, διατί ὁ Ἀπόστολος λέγει, ὅτι τ ρ ε ῖ ς εἶνε οἱ μαρτυροῦντες, τὸ Πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα; Σκοπίμως ὁ Ἀπόστολος ἐκ τῶν τεσσάρων, τὰ ὁποῖα μαρτυροῦν περὶ

τοῦ Ἰησοῦ, ἐκλέγει, δημωδῶς «ξεχωρίζει», τὰ τρία, διὰ ν' ἀντιστοιχίσῃ ταῦτα πρὸς τὰ τρία πρόσωπα τῆς Θεότητος, τὰ ὁποῖα εἶνε μάρτυρες ἐν οὐρανῷ. Τοιαῦτα φαινόμενα ἀπαντῶνται ἐν τῇ Γραφῇ καὶ ἄλλα. Οὕτως ἐν Β' Κορ. 13:1 ὁ Παῦλος τὰς τρεῖς ἐπισκέψεις του εἰς τὴν Κόρινθον (δύο παρελθούσας καὶ μίαν μελλοντικὴν) σχετίζει πρὸς τοὺς τρεῖς μάρτυρας τοῦ Δευτ. 19:15. Ἐπίσης ἐν τῇ Ἀποκαλύψει ὁ Ἰωάννης ἀναφέρεται εἰς ἑπτὰ ἐκκλησίας τῆς Ἀσίας (1:4), ἐνῷ εἰς τὴν Ἀσίαν, τὴν ἀνθυπατικὴν Ἀσίαν, ὑπῆρχον περισσότεραι ἐκκλησίαι. Ἀλλ' ἐξελέγησαν σκοπίμως ἑπτά, διὰ νὰ σχετισθοῦν πρὸς τὸν συμβολικὸν ἀριθμὸν ἑπτά, ὁ ὁποῖος σημαίνει πληρότητα καὶ τελειότητα. Εἰς τὴν ἀρχιερατικὴν προσευχήν του ὁ Ἰησοῦς τὴν ἑνότητα, τὴν ὁποίαν ζητεῖ διὰ τοὺς πιστούς, σχετίζει πρὸς τὴν ἑνότητα τῶν προσώπων τῆς Θεότητος (*«ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς ἕν ἐσμεν»*, Ἰωάν. 17:22. Ἰδὲ καὶ στίχ. 11,21). Πρβλ. «Τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς τρισηλίου Θεότητος» ἐκ τοῦ ἀπολυτικίου τῆς ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, καὶ «Εὐλογεῖτε, παῖδες, τῆς Τριάδος ἰσάριθμοι» ἐκ τῆς η' ᾠδῆς τῶν καταβασιῶν τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Τὸ *«ὅτι»*, διὰ τοῦ ὁποίου ἄρχεται ὁ στίχ. 7, δὲν συνδέεται πρὸς τὰ προηγούμενα, ὅπως οἱ ἑρμηνευταὶ νομίζουν, ἀλλὰ πρὸς τὰ ἑπόμενα. Πλέον συγκεκριμένως, τοῦτο ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ *«καί»*, διὰ τοῦ ὁποίου ἄρχεται ὁ στίχ. 8 κατὰ τὸ παραδεδεγμένον ἑλληνικὸν κείμενον, τὸ ὁποῖον περιέχει τὸ «Κόμμα Ἰωάννου». Καὶ τὸ μὲν «ὅτι» σημαίνει «διότι, ἐπειδή», τὸ δὲ «καὶ» σημαίνει «διὰ τοῦτο» ἢ «διὰ τοῦτο καί». Ἔχομεν δηλαδὴ ἐνταῦθα τὴν ἀντιστοιχίαν, *«Ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῷ οὐρανῷ... καὶ τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῇ γῇ»*, τουτέστι: «Διότι τρεῖς εἶνε οἱ μαρτυροῦντες εἰς τὸν οὐρανόν... διὰ τοῦτο καὶ τρεῖς εἶνε οἱ μαρτυροῦντες εἰς τὴν γῆν». Μεταφράζομεν καὶ ἄλλως: «Ἐπειδὴ οἱ μαρτυροῦντες εἰς τὸν οὐρανὸν εἶνε τρεῖς... διὰ τοῦτο καὶ οἱ μαρτυροῦντες εἰς τὴν γῆν εἶνε τρεῖς».

Ἡ ἐν λόγῳ ἀντιστοιχία *«ὅτι... καί»*, τουτέστι, *«διότι... διὰ τοῦτο»*, ἤ, *«διότι... διὰ τοῦτο καί»*, εἶνε ἑβραϊσμός, καὶ ἀποτελεῖ ἐπιχείρημα, ὅτι τὸ «Κόμμα Ἰωάννου» προέρχεται ἐκ τῆς γραφίδος Ἑβραίου. Ἀναφέρομεν καὶ μεταφράζομεν χωρία, εἰς τὰ ὁποῖα ἀπαντᾷ ὁ ἐν λόγῳ ἑβραϊσμός:

«Ὅτι ταῦτα πάντα ἐποίησαν, καὶ ἐβδελυξάμην αὐτούς» (Λευϊτ. 20:23).

Διότι ἔπραξαν ὅλα αὐτά, διὰ τοῦτο ἐβδελύχθην αὐτούς.

«Ὅτι δρυμός ἐστι, καὶ ἐκκαθαριεῖς αὐτόν» (Ἰησ. Ναυῆ 17:18).

Διότι εἶνε δρυμός, διὰ τοῦτο θὰ κατακόψῃς αὐτόν.

«Ὅτι ἐπ᾿ ἐμὲ ἤλπισε, καὶ ῥύσομαι αὐτόν» (Ψαλμ. 90 [91]:14).

Διότι ἤλπισεν εἰς ἐμέ, διὰ τοῦτο θὰ λυτρώσω αὐτόν.

«Ὅτι εὔφρανάς με, Κύριε, ἐν τοῖς ποιήμασί σου, καὶ ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου ἀγαλλιάσομαι[1]» (Ψαλμ. 91:5[92:4]).

Διότι μὲ ηὔφρανες, Κύριε, διὰ τῶν ποιημάτων σου, διὰ τοῦτο διὰ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου θὰ ψάλλω[1].

«Ὅτι παρεπίκραναν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν βουλὴν τοῦ Ὑψίστου παρώξυναν, καὶ ἐταπεινώθη ἐν κόποις ἡ καρδία αὐτῶν, ἠσθένησαν καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν» (Ψαλμ. 106[107]:11-12).

Διότι ἠπείθησαν εἰς τὰ λόγια τοῦ Κυρίου καὶ τὴν βουλὴν τοῦ Ὑψίστου κατεφρόνησαν, διὰ τοῦτο ἐταπεινώθη ἐκ τῶν ταλαιπωριῶν ἡ ψυχή των, περιῆλθον εἰς κατάστασιν ἀδυναμίας καὶ δὲν ὑπῆρχε κανείς, ὁ ὁποῖος θὰ ἐβοήθει.

«Ὅτι σὺ ἐπίγνωσιν ἀπώσω, κἀγὼ (=καὶ ἐγώ) ἀπώσομαί σε τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι» (Ὡσ. 4:6).

Διότι σὺ ἀπέρριψες τὴν γνῶσιν, διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ θὰ ἀπορρίψω σέ, διὰ νὰ μὴ ἱερατεύῃς εἰς ἐμέ.

«Ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, κἀγώ (=καὶ ἐγώ) σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ» (Ἀποκ. 3:10).

Διότι ἐφύλαξες τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ θὰ σὲ φυλάξω ἐκ τῆς ὥρας τῆς δοκιμασίας».

Ἄνευ τοῦ «Κόμματος Ἰωάννου» τὸ Α΄ Ἰωάν. 5:7-8 παρουσιάζει ἀνωμαλίαν καὶ δυσκολίαν καὶ δὲν δίδει εὔστοχον καὶ ἱκανο-

---

1. Ὅτι τὸ «ἀγαλλιῶμαι» σημαίνει καὶ «ψάλλω» ἢ «ὑμνῶ», τοῦτο ἀπεδείξαμεν κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Λουκ. 1:46-50 ἐν τῷ β΄ τόμῳ τῶν ἑρμηνειῶν, σελ. 50-52.

ποιητικὴν ἔννοιαν. Ἀντιθέτως μετὰ τοῦ «Κόμματος Ἰωάννου» καὶ λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς εἰρημένης ἀντιστοιχίας *«ὅτι... καί»*, ἡ ὁποία εἶνε ἑβραϊσμός, τὸ χωρίον εἶνε ὁμαλώτατον καὶ εὐκολονόητον καὶ δίδει ὑψηλὴν καὶ τελείαν θεολογικὴν ἔννοιαν.

Οὕτω τὸ *«ὅτι»*, διὰ τοῦ ὁποίου ἄρχεται ὁ στίχ. 7, ἀφοῦ ἀποσυνδέεται ἀπὸ τοῦ στίχ. 6 καὶ ἀντιστοιχίζεται πρὸς τὸ *«καὶ»*, διὰ τοῦ ὁποίου ἄρχεται ὁ στίχ. 8, δὲν δημιουργεῖ πλέον ταυτολογίαν διὰ τῆς ἐπαναλήψεως ἐν τοῖς στίχ. 7-8 τῆς ἐννοίας τοῦ στίχ. 6 περὶ τῶν τριῶν μαρτυρούντων, ἤτοι τοῦ Πνεύματος, τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ αἵματος.

Ἡ φράσις *«ἐν τῇ γῇ»*, ἡ ὁποία περιέχεται εἰς πολλὰ χειρόγραφα μὴ περιέχοντα τὸ ὑπόλοιπον τοῦ «Κόμματος Ἰωάννου», δικαιολογεῖται πλέον ὡς ἀντίστοιχος τῆς φράσεως *«ἐν τῷ οὐρανῷ»*, ἡ ὁποία περιέχεται εἰς τὸ «Κόμμα Ἰωάννου».

Τὸ ἀρσενικὸν *«οἱ μαρτυροῦντες»* διὰ *«τὸ Πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα»* ἀντὶ τοῦ κανονικῶς ἀναμενομένου οὐδετέρου «τὰ μαρτυροῦντα» ἐξηγεῖται πλέον ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἀρσενικοῦ *«οἱ μαρτυροῦντες»* περὶ τῶν τριῶν προσώπων τῆς Θεότητος, *«τοῦ Πατρός, τοῦ Λόγου καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»*.

Οἱ τρεῖς μάρτυρες, οἱ ὁποῖοι μαρτυροῦν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀντιστοιχίζονται πρὸς τοὺς τρεῖς μάρτυρας, οἱ ὁποῖοι μαρτυροῦν ἐν οὐρανῷ, ὅπως ἐν Β' Κορ. 13:1 αἱ τρεῖς παρουσίαι τοῦ Ἀποστόλου συσχετίζονται πρὸς τοὺς τρεῖς μάρτυρας τοῦ νόμου. Ὁ Ἰὼβ λέγει, *«ἐν οὐρανοῖς ὁ μάρτυς μου»* (16:19). Καὶ ὁ Ψαλμῳδὸς λέγει, *«ὁ μάρτυς ἐν οὐρανῷ πιστός»* (Ψαλμ. 88:38[89:37]). Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ὁμιλεῖ δι' ἕνα μάρτυρα ἐν οὐρανῷ. Τὸ «Κόμμα Ἰωάννου» ὁμιλεῖ διὰ τρεῖς μάρτυρας ἐν οὐρανῷ. Εἶνε δυνατὸν νὰ μὴ εἶνε θεόπνευστος, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ ἐπινοηθῇ ἡ ἔννοια τῶν τριῶν ἐν οὐρανῷ μαρτύρων, μάλιστα ἀφοῦ ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν, τὸ Πνεῦμα, εἶνε μάρτυς ἐπὶ τῆς γῆς;

Τὸ *«οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἕν εἰσιν»* περὶ τῶν μαρτυρούντων ἐπὶ τῆς γῆς ἀντιστοιχίζεται πρὸς τὸ *«οὗτοι οἱ τρεῖς ἕν εἰσι»* περὶ τῶν μαρτυρούντων ἐν τῷ οὐρανῷ. Δι' ἄλλων λέξεων, ἡ ἑνότης τῆς μαρτυρίας τῶν τριῶν ἐπὶ γῆς μαρτύρων ἀντιστοιχίζεται πρὸς τὴν οὐσιαστικὴν ἑνότητα τῶν τριῶν προσώπων τῆς Θεότητος. Ὁμοίως εἰς τὴν ἀρχιερατικὴν προσευχὴν τοῦ Κυρίου ἡ ἠθικὴ ἑνότης τῶν πιστῶν ἀντιστοιχίζεται πρὸς τὴν οὐσιαστικὴν ἑνότητα τῶν προσώπων τῆς Θεότητος (Ἰωάν. 17:11, 21-23).

Διὰ τῆς ἀντιστοιχίσεως τῶν τριῶν ἐπὶ γῆς μαρτύρων πρὸς τοὺς τρεῖς ἐν οὐρανῷ μάρτυρας, ἐπίσης τῆς ἀντιστοιχίσεως τῆς ἑνότητος τῆς μαρτυρίας τῶν πρώτων πρὸς τὴν ἑνότητα τῆς οὐσίας τῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος, καθὼς καὶ τῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ ὀνόματος «*Λόγος*» ἀναγόμεθα εἰς θεολογικὰ ὕψη, εἰς τὰ ὁποῖα ἀναβιβάζει ἡ θεολογία τοῦ Ἰωάννου. Τὸ «Κόμμα Ἰωάννου» ἀνταποκρίνεται ἄριστα πρὸς τὴν θεολογίαν καὶ τὸ ὕφος τοῦ ὑψιπετεστέρου συγγραφέως τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Μεταφράζομεν τὸ πολυθρύλητον χωρίον:

«*Διότι τρεῖς εἶνε οἱ μαρτυροῦντες εἰς τὸν οὐρανόν, ὁ Πατήρ, ὁ Λόγος καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ αὐτοὶ οἱ τρεῖς εἶνε ἕν, διὰ τοῦτο καὶ τρεῖς εἶνε οἱ μαρτυροῦντες εἰς τὴν γῆν, τὸ Πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα, καὶ οἱ τρεῖς μαρτυροῦν διὰ τὸ ἕν*[1]».

Οἱ τρεῖς ἐν οὐρανῷ, ὁ Πατήρ, ὁ Λόγος καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, ἐννοοῦνται ὡς μάρτυρες ἐν γενικῇ ἐννοίᾳ, ὄχι ἐν εἰδικῇ· ὡς μάρτυρες δηλαδὴ περὶ παντὸς πράγματος, ὄχι εἰδικῶς περὶ τῆς μεσσιακῆς ἰδιότητος καὶ τῆς θείας υἱότητος τοῦ Ἰησοῦ. Εἰς τὴν φράσιν τοῦ στίχ. 9, «*αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ ἣν μεμαρτύρηκε περὶ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ*», ἑρμηνευταὶ δεχόμενοι τὸ «Κόμμα Ἰωάννου» νομίζουν, ὅτι «*ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ*» εἶνε μαρτυρία τῶν τριῶν ἐν οὐρανῷ μαρτύρων, «*τοῦ Πατρός, τοῦ Λόγου καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*». Τὴν λέξιν δηλαδὴ «*Θεὸς*» ἐν τῇ εἰρημένῃ φράσει ἐκλαμβάνουν ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, ὁπότε ἡ φράσις λαμβάνει τὴν ἑξῆς ἔννοιαν: «αὐτὴ εἶνε ἡ μαρτυρία τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ περὶ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ». Ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἔννοια εἶνε ἐσφαλμένη, διότι ὁ Χριστὸς δὲν εἶνε Υἱὸς τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ Πατρός. Τὸ «*αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ ἣν μεμαρτύρηκε περὶ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ*» ἀναφέρεται εἰς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Θεοῦ Πατρὸς περὶ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ διὰ «*τοῦ ὕδατος*», «*τοῦ αἵματος*» καὶ «*τοῦ Πνεύματος*» (στίχ. 6, 8). Ὁ Θεὸς Πατὴρ ᾠκονόμησε τὰ πράγματα οὕτως, ὥστε διὰ *τοῦ Πνεύματος, τοῦ ὕδατος* καὶ *τοῦ αἵματος* νὰ δοθῇ μαρτυρία, τριπλῆ μαρτυρία, περὶ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, δι' ἄλλων λέξεων ν' ἀποδειχθῇ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ σεσαρκωμένος, ὁ Μεσσίας, ὅπως ἡ Παλαιὰ Διαθήκη προέβλεπε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς διεκήρυττεν.

---

1. Ἤ, *καὶ οἱ τρεῖς ἀναφέρονται εἰς τὸ ἕν*